

Ανάλυση στα γεγονότα

Ιδιωτικοποιήσεις στα ΑΕΙ μετά τις άλλες στην Οικονομία*Οι εξελίξεις μετά το 1989***Του ΝΙΚΟΥ ΚΙΑΟΥ**

Η αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος μπορεί να βρίσκεται σε ιδιόρρυθμη φάση, καθώς στη Βουλή, με την αποχώρηση του ΠΑΣΟΚ, δεν συγκέντρωσε την αυξημένη πλειοψηφία των 180 ψήφων, αλλά μόνο την απλή πλειοψηφία, άνω των 151. Θα χρειαστεί έτσι τις 180 ψήφους στην επόμενη Βουλή κι αυτό θα εξαρτηθεί από τα αποτελέσματα των εκλογών, αλλά και από τη στάση του ΠΑΣΟΚ, αν επιμένει στην αποχώρησή του, εάν έρθει πάλι δεύτερο κόμμα. Τότε θα μετατεθεί το ζήτημα στη νέα αναθεώρηση.

Ως τότε θα ισχύει η καθαρή διατύπωση στο ισχύον Σύνταγμα, ότι «η σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται» -και ότι «η Ανώτατη Εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, με πλήρη αυτοδιοίκηση».

Ωστόσο, το πρόβλημα παραμένει επίκαιρο και δεν έχει ξεχαστεί.

Σ' αυτό φρόντισαν τόσο η κυβέρνηση της Ν.Δ., η οποία έχει σαφή πολιτική, όσο και το ΠΑΣΟΚ, το οποίο με το πρόγραμμά του επιμένει στη θέση του για «μη κρατικά κοινωφελή ιδρύματα», δηλαδή εισάγει κανονικά τον ιδιωτικό τομέα στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Κι αυτό, διότι φορείς της πανεπιστημιακής εξουσίας θα είναι ιδιώτες, θα είναι οι ιδιοκτήτες του πανεπιστημίου, καθώς το κοινωφελές ίδρυμα «διοικείται από τα πρόσωπα που όρισε ο ιδρυτής, τελεί μεν υπό την εποπτεία του κράτους, αλλά αποτελεί ιδιοκτησία του ιδρυτή και, ύστερα από αυτόν, της διοίκησής του, η οποία ασκεί εξουσία ιδιωτική και όχι δημόσια». (Παρατηρήσεις του Μιχ. Σταθόπουλου, πρώην πρύτανη του Πανεπιστημίου Αθηνών και πρώην υπουργού Δικαιοσύνης, σε ανάλυσή του υπό τον τίτλο «Ιδιωτικά πανεπιστήμια διά της τεθλασμένης;», στην «Αυγή» 4-3-07.).

Τα «μη κρατικά» ή «κοινωφελή» πανεπιστήμια έγιναν η «σημαία» της αναθεώρησης του Συντάγματος. Την αναθεώρηση εξήγγειλε πανηγυρικά η κυβέρνηση και συμφώνησε επί της ουσίας το ΠΑΣΟΚ, αποφεύγοντας επιμελώς να λένε τα πράγματα με το όνομά τους, δηλαδή «ιδιωτικά» πανεπιστήμια, ίσως επειδή δεν είναι κομψός ο όρος ή και ενδεχομένως να προκαλεί αν τον ονοματίσεις ευθέως. Το φύλλο της συκής δεν κρύβει την ουσία, πολύ περισσότερο που το πανεπιστήμιο αυτό, όπως και να το ονομάσεις, είναι ιδιωτικό, έχει ιδιωτική περιουσία και βρίσκεται στην υπηρεσία ιδιωτικών συμφερόντων. Και η ιδιοκτησία, όπως αναφέρει το άρθρο 17 του Συντάγματος, «τελεί υπό την προστασία του κράτους».

Η ιδέα για την αναθεώρηση του άρθρου 16 και για τα ιδιωτικά πανεπιστήμια είχε πέσει στην προηγούμενη αναθεώρηση του Συντάγματος, τόσο από τη Ν.Δ. όσο και από τον Γ. Παπανδρέου. Φαίνεται όμως πως κρίθηκε, ότι τώρα ωρίμασε, ότι τώρα ήρθε ο κατάλληλος χρόνος να εφαρμοστεί. Θιασώτες ή υποστηρικτές βρέθηκαν αρκετοί, ακόμα και στον ευρύτερο αριστερό χώρο, εντάσσοντας την ανάγκη επιτέλους (!) να απογαλακτιστεί η Ανώτατη Εκπαίδευση από τον σφιχτό εναγκαλισμό του κράτους στο πλαίσιο της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών, του «φιλελεύθερου» πνεύματος, της ελευθερίας στην επιστήμη, την έρευνα και τη διδασκαλία.

Παραγνωρίζεται ή αποσιωπάται όμως η εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων από το ιδιωτικό πανεπιστήμιο ή έστω το θολό «μη κρατικό» ή «κοινωφελές». Στοιχείο που αντιστρατεύεται ανοιχτά τον δημόσιο χαρακτήρα της Παιδείας, και μάλιστα στην ανώτατη βαθμίδα. Ωρίμασε, δήθεν, τώρα η ιδέα για την ίδρυση αυτών των πανεπιστημίων. Μάλλον όμως πρόκειται για την κατάληξη -όχι το τέλος- μιας πορείας που χαρακτήριζε από τις αρχές της δεκαετίας του '90, με την ιδιωτικοποίηση τομέων της δημόσιας οικονομίας, με την εκποίηση ουσιαστικά περιουσίας του Δημοσίου σε ιδιώτες και ιδιωτικά συμφέροντα, με την εκχώρηση δημοσίων συμφερόντων σε ιδιωτικά συμφέροντα. Στο πλαίσιο αυτό κινήθηκαν όλες οι κυβερνήσεις της Ν.Δ. και του ΠΑΣΟΚ όλα αυτά τα χρόνια, εν ονόματι του «πνεύματος» της αγοράς και της «ανταγωνιστικότητας».

Από το πλαίσιο αυτό δεν αφίσταται ούτε το πρόσφατο πρόγραμμα που εξήγγειλε ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ. Και ο ιδιωτικός τομέας ευθέως ή εμμέσως εισέρχεται παντού. Τα πανεπιστήμια θα έμεναν απ' έξω;

Είχε προηγηθεί η χωρίς αρχές, κανόνες, δεσμεύσεις και όρους εισβολή της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στον τομέα της Ραδιοφωνίας και της Τηλεόρασης. Και η εισβολή αυτή έγινε με τη σύμπραξη το καλοκαίρι του 1989 της Ν.Δ., του ΠΑΣΟΚ και της Αριστεράς (του ενιαίου τότε Συνασπισμού). Ακόμη σήμερα το καθεστώς των αδειών των μέσων παραμένει εκκρεμές, θολό, δηλαδή δεν έχει νομιμοποιηθεί, ενώ βλέπουμε οι καταλήψεις, αυθαιρέτως, των συχνοτήτων, με επακόλουθες αγοραπωλησίες του δημόσιου αγαθού, της συχνότητας και της κερδοσκοπίας, καλύτερα της αισχροκέρδειας, να γίνονται καθεστώς.

Εν ονόματι του «φιλελεύθερου» πνεύματος και της ελευθερίας στη διακίνηση των ιδεών, καθώς και της ελευθερίας στην έρευνα και τη διδασκαλία ανακαλύφθηκε και προβλήθηκε ότι η αποκλειστικότητα του κράτους στην Ανώτατη Εκπαίδευση είναι προϊόν της ανώμαλης περιόδου του εμφυλίου πολέμου. Και

καθιερώθηκε η αποκλειστικότητα αυτή για να αποτραπεί η δυνατότητα ίδρυσης κομμουνιστικών πανεπιστημίων. Μπορεί σήμερα να συγκινεί ή να προκαλεί εντύπωση η επίκληση αυτή για τη σκοπιμότητα του «κομμουνιστικού κινδύνου» της εποχής εκείνης, την οποία επέσειε το μετεμφυλιακό κράτος της Δεξιάς (και του Κέντρου). Ωστόσο, παραγνωρίζει την ιστορική εξέλιξη, και κυρίως τη βασική αρχή για την ευθύνη του κράτους στην Ανώτατη Εκπαίδευση, μέσα στο πλαίσιο του δημόσιου συμφέροντος, για να αποτραπεί η σύνδεση και του κορυφαίου αυτού τομέα της εκπαίδευσης με καθαρές, ιδιωτικού συμφέροντος, επιδιώξεις.

Αποσιωπάται ότι είναι διαφορετική η αποστολή της Ανώτατης Εκπαίδευσης από τις ιδιωτικοποιήσεις τομέων της οικονομικής δραστηριότητας.

Είναι άλλο πράγμα η βελτίωση, η ανάπτυξη, η εξέλιξη της Ανώτατης Εκπαίδευσης, η τροποποίηση, αλλαγή, έστω με ανατροπές, στον νόμο- πλαίσιο, που εξακολουθεί να διέπει τη βαθμίδα αυτή της εκπαίδευσης. Είναι, ακόμη, άλλο πράγμα η συζήτηση για να αλλάξει η διάταξη ότι «η Παιδεία (...) έχει σκοπό (...) την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης». Αλλά όταν ούτε οι θιασώτες των ιδιωτικών πανεπιστημίων δεν απαιτούν ταυτόχρονα ή πρωτίστως τον διαχωρισμό κράτους και Εκκλησίας και όταν το Σύνταγμα παραμένει «εις το όνομα της Αγίας και Ομοουσίου και Αδιαιρέτου Τριάδος», τότε η επιμονή για τέτοια αναθεώρηση του άρθρου 16, όχι μόνο δεν πείθει, αλλά κρύβει και σκοπιμότητες.